

Azərbaycanın iqtisadi inkişafı, ölkədə hökm sürən sabitliyin məntiqi nəticəsi olaraq bütün sahələrdə olduğu kimi, milli-mənəvi dəyərlərimizin qurunması və yaşadılması, tarixi-dini abidələrinin bərpası, dövlət-din münasibətlərinin tənzimlənməsi sahəsinə də xüsusi diqqət ayrıılır. Dini ocaqlarımıza, məscidlərimizə olan münasibət Azərbaycanda din-dövlət münasibətlərinin, vətəndaş həmreyliyinin yüksək səviyyəsini nümayiş etdirir. Söz yox ki, Azərbaycan dünyəvi, müasir, dünyaya açıq olan dövlət olmaqla yanaşı, milli dəyərlərə, adət-ənələrinə də böyük hörmətlə yanaşan bir ölkədir. Dövlət başçısının mütəmadi olaraq din xadimləri ilə görüşməsi, dini konfessiyalara maddi yardımalar edilməsi, dini ibadət yerlərinin təmir-bərpa olunması fikirlərimizə esas verir. Təbii ki, bu Azərbaycanın iqtisadi gücü olması ilə yanaşı, ölkədə dini düzümlüyün, əmin-amanlığın hökm sürməsi də müüm faktorlar sırasındadır. "Bakı şəhəri Xəzər rayonunun Mərdəkan qəsəbəsində yerləşən Pir Həsən ziyarətgahında təmir-bərpa işlərinin həyata keçirilməsi üçün vəsait ayırmalı haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı bunun daha bir təzahürür. Sərəncama əsasən, Bakı şəhəri Xəzər rayonunun Mərdəkan qəsəbəsində yerləşən Pir Həsən ziyarətgahında təmir-bərpa işlərinin həyata keçirilməsi üçün Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il dövlət bütçəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan Azərbaycan Respublikasının Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitesine 550,0 (beş yüz elli) min manat vəsait ayrılib.

İMAM MƏSCİDİNDE TƏMİR-BƏRPA İŞLƏRİNİN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİNƏ DÖVLƏT BÜDCƏSİNДƏN 600,0 (ALTI YÜZ) MİN MANAT VƏSAIT AYRILIB

Dünya xalqları arasında özünəməxsus yeri olan Azərbaycan bəşəri ideyaları, adət-ənələri, maddi və mənəvi xəzinəsi ilə zəngin irsə sahibdir. Azərbaycanın qədim, rəngarəng mənəvi dəyərləri, mədəni irsi dünyaya töhfəsinə verir. Bu sahəye dövlət qayğısının artması dəyərlərimizi dünyada tanıtmaq sahəsində əhəmiyyətli rol oynayır. Azərbaycan dövlət müstəqilliyi əldə etdikdən sonra xalqımızın dini-mədəni irsinin qorunub saxlanması və inkişaf etdirilməsi, din və vicdan azadlığının təmin olunması, dövlət-din münasibətlərinin tənzimləyən qanunvericiliyin müasir dövrün təleblərinə uyğun təkmilləşdirilməsi, dini abidələrin, məscidlərin, ibadət evlərinin təmir və bərpa olunması dövlət siyasetinin əsas istiqamətlərindən birini teşkil edib. Təbii ki, görülən bu işlərdə əsas məqsəd vətəndaşların rahat ibadət etmələrini təmin etmekdir. Azərbaycan Prezidentin imzaladığı daha bir Sərəncam isə "Bakı şəhəri Suraxanı rayonunun Əmircan qəsəbəsində yerləşən İmam məscidində təmir-bərpa işlərinin həyata keçirilməsi üçün vəsait ayrılmalı haqqında"dır. Sərəncama əsasən, Bakı şəhəri Suraxanı rayonunun Əmircan qəsəbəsində yerləşən İmam məscidində təmir-bərpa işlərinin həyata keçirilməsi üçün Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il dövlət bütçəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan Azərbaycan Respublikasının Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinə 600,0 (altı yüz) min manat vəsait ayrılib.

"AZƏRBAYCAN O ÖLKƏDİR Kİ, ÖZ İNKİŞAFINI, ÖZ GƏLƏCƏYİNİ MILLİ KÖKLƏR ÜZƏRİNDE QURUBDUR"

Azərbaycanda dini abidələrin dövlət tərefindən qorunması, bərpası və tikintisi milli dəyərlərimizə olan münasibətin təzahürüdür. Prezident İlham Əliyev çıxışlarının birində

Dini ziyarətgahlarımıza yeni həyat verilir

Dövlət başçısının Sərəncamı ilə ziyarətgahlarda təmir-bərpa işlərinin həyata keçirilməsi üçün vəsait ayrılib

bildirib ki, "Azərbaycan o ölkədir ki, öz inkişafını, öz geləcəyini milli köklər üzərində qurubdur". Müstəqillik dövründə yüzlərə dini abidələrin bərpası və tikintisi fikrimizi əsaslandırır. Azərbaycan xalqının milli-mənəvi və dini dəyərlərinə böyük ehtiramlı yanaşan Ümummülli Lider Heydər Əliyev müstəqilliyin ilk illərində sovet dövründə fəaliyyəti dayandırılmış və yararsız vəziyyətə düşmüş məscidlərin bərpası və yenidən qurulmasına xüsusi önəm verib. Belə ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin imzaladığı Sərəncama əsasən, dağlılımış tarixi Bibiheybət məscid-ziyarətgah kompleksi yenidən tikilərək 1998-ci ilde istifadəyə verildi. Əsası Ümummülli Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş dini məbədlərin bərpası və təmiri, eləcə də yenidən tikilmesi Prezident İlham Əliyev tərəfindən daha genişmiqyaslı şəkildə davam etdirildi. Tariximiz, xalqımız üçün çox böyük əhəmiyyət daşıyan Bibiheybət, Təzəpir, Əjdərbəy, Şamaxı cümlə məscidləri və digər məscidlər yenidən qurulmuş və əsaslı təmir edilmişdir. Gəncədə "İmamzadə" kompleksi kimi binalar da Azərbaycan milli memarlığının və incəsənətinin nailiyyətlərinin parlaq nümunəleri olmaqla yanaşı, insanların ibadət və dua etmələrinə imkan yaradır. Xüsusi olaraq vurğulayaq ki, paytaxtımızda Heydər Məscidi kimi Cənubi Qafqazın ən böyük və müasir məscidi tikilib. Heydər Əliyev Fondu tərəfindən "Tolerantlığın ünvanı - Azərbaycan layihəsi" çərçivəsində ölkənin müxtəlif yerlərində çoxsaylı məscid və ibadət evləri bərpa edilib. Xristian dini abidələri, alban kilsələri, o cümlədən Nic qəsəbəsindəki kilsə, Kış kilsəsi təmir edilib.

"DİN LƏRARASI, MİLLƏTLƏRARASI MÜNASİBƏTLƏR ƏN YÜKSƏK SƏVIYYƏDƏ TƏMİN OLUNUR"

Tolerantlıq məkanı olan Azərbaycanda paytaxt Bakının Suraxanı rayonunun Yeni Güneşli qəsəbəsində "Xanım Fatimeyi Zəhra" məscidinin müasir kompleksinin istifadəyə verilməsi müqəddəs dini ibadət və inanc yerlərinin təmiri və bərpasına dövlətimiz tərəfindən ayrılan diqqətin daha bir göstəricisi oldu. Məscidin qəzalı vəziyyətdə olan əvvəlki ikimətbəli binasında dindarların ibadəti üçün heç bir şərait yox idi. Məscidə eyni vaxtda maksimum 500-550 nəfər ibadət edə bilirdi. indi daha müasir və geniş məscid

kompleksində eyni zamanda, 1800 nefərin ibadət etməsine şərait yaradılıb. Yeni məscid kompleksinde kişilərin və qadınların ibadəti üçün bütün zəruri şərait yaradılıb. Ona da vurğulayaq ki, kompleksin inşası zamanı Abşeron məscidlərinin memarlıq əslubuna uyğun elementlərdən istifadə olunub.

Bəli, dini ocaqlara olan münasibət Azərbaycanın bugünkü həqiqətlərinə təzahürür. Azərbaycanın, eləcə də, ümumdünya mədəni irsinin qorunmasına böyük töhfələr verən Heydər Əliyev Fondu tərəfindən onlara dini abidə, məscid və ziyarətgah bərpa edilərək, xalqımızın ixtiyarına verilib. Bu baxımdan, Qarabağın dini abidələrinin bərpa edilərək, yeniden vətəndaşların ixtiyarına verilməsi təqdirdən təqdirəlayıqdır. Qarabağın dini abidələrimizin bərpa edilməsi prosesinin başlanması Azərbaycan tərəfində tarixi gerçəklilik missiyasının, ədalətin bərpası deməkdir. Heydər Əliyev Fondu prezidenti, Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın tarixi müqəddəs layihəsi uğurla həyata keçirilir. Heydər Əliyev Fondu işğaldan azad edilən ərazilərimizdəki dini abidələrimizi bərpa etməklə, tarixi ərslanımız, dini abidələrə verilən böyük dəyərin, qiyətin təzahürüdür. Bildiyimiz kimi, ermənilər Ağdam məscidində, Şuşadakı Yuxarı Gövhər ağa məscidində və digər abidələr üzərində barbarlıq edərək, tarixi ərslanımız qarşı vandallıq əməllərini həyata keçiriblər. Heydər Əliyev Fondu işğaldan azad olunan ərazilər üzərindən ərəfələr olaraq. Dini abidələrin də bərpa və təmirin töhfəsini verir. Artıq Şuşada Aşağı Gövhər ağa məscidinin bərpa olundan sonra açılışı olub. Fondu tərəfindən Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda tarixi və mədəniyyət abidələrinin bərpası işləri uğurla həyata keçirilir. İndiye qədər Ağdam Cümə məscidi, Şuşa şəhərində yerləşən Yuxarı Gövhər ağa, Aşağı Gövhər ağa, Saatlı məscidləri aparılan bərpa işlərindən sonra istifadəyə verilib. Zəngilan məscidinin açılışı da bu sıradadır. Bu gün ölkəmizdə bütün dini abidələr dövlət tərəfindən qorunur, bərpa edilir, eləcə də bir çoxlar yənidən tikilir. Dövlətimiz tərəfindən tarixi mədəni irsin, eləcə də dini ziyarətgahların, maddi-mədəniyyət abidələrinin bərpası və mühafizəsi daim diqqət mərkəzində saxlanılır.

baycanın müstəqilliyinin bərpasından sonra ki illərdə müsəlman məbədləri ilə yanaşı, pravoslav, katolik, alban kilsələrinin, sinaqoqların tikintisi, təmiri də həyata keçirilmişdir ki, bu da Azərbaycanda dini tolerantlığın nümunəsidir. Əminliklə deyə bilərik ki, bu, Azərbaycanda dövlət siyasetinin real mənzəresinin ifadəsidir.

Bu gün ölkəmizdə 2200-dən artıq məscid mövcuddur, 14 kilsə, 7 sinaqoq fealiyyət göstərir. Bununla yanaşı, ölkə ərazisində 748 pir və ziyarətgah fealiyyətdədir. Əlbəttə ki, bu böyük göstəricidir. Öz dini müxtəlifliyi ilə fəxr edən Azərbaycan dünyasının ən qədim xristian dövlətlərindən birinin yerləşdiyi məkan olub və xristian icması əsrlər boyunca Azərbaycan tarixinin formallaşmasında iştirak edib. Bu gün ölkəmizdə bütün millətlərin və dinlərin nümayəndələri tam qarşılıqlı anlaşma, milli həmreylik şəraitində yaşamaları üçün bütün şərait yaradılıb. Sosial bir hadisə olan multikulturalizm və tolerantlıq cəmiyyətdə əmin-amanlıq, beşəriyyətdə isə sülh deməkdir. Təbii ki, multikulturalizmin olması cəmiyyətdə barərliyin, demokratianın, tərəqqinin, sosial rifahın, başqa sözə, ədalətin bərərəti deməkdir. Bütün xalqların nümayəndələrinin ölkəmizdə azad və əmin-amanlıq şəraitində dini bayramlarını qeyd etməli onu göstərir ki, ölkəmiz bütün xalqların, bütün səmavi dinlərin tapınanlarının azad yaşılığı bir dövlətdir. Bütün bunlara rəğmən qurur hiss ilə deyə bilərik ki, bəli, Azərbaycan dünyasının multikulturalizm, tolerantlıq, düzümlülük, humanitar əməkdaşlıq mərkəzinə çevrilib. Bir sözə, Azərbaycan bu sahədə dünyaya örnek bir dövlət kimi özünü təsdiqleyə bilib.

QARABAĞ VƏ ŞƏRQİ ZƏNGƏZURDA TARİXİ VƏ MƏDƏNIYYƏT ABİDƏLƏRİNİN BƏRPASI İŞLƏRİ UĞURLA HƏYATA KEÇİRİLİR

Heydər Əliyev Fond tərəfindən həyata keçirilən layihələr də Qarabağın maddi-mədəni irsinin bir parçası olan dini abidələrimizin bərpası baxımdan təqdirdən təqdirəlayıqdır. Bu güne qədər ölkəmizdə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən onlara dini abidə, məscid və ziyarətgah bərpa edilərək, xalqımızın ixtiyarına verilib. Bu baxımdan, Qarabağın dini abidələrinin bərpa edilərək, yeniden vətəndaşların ixtiyarına verilməsi təqdirdən təqdirəlayıqdır. Qarabağın dini abidələrimizin bərpa edilməsi prosesinin başlanması Azərbaycan tərəfində tarixi gerçəklilik missiyasının, ədalətin bərpası deməkdir. Heydər Əliyev Fondu prezidenti, Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın tarixi müqəddəs layihəsi uğurla həyata keçirilir. Heydər Əliyev Fondu işğaldan azad edilən ərazilərimizdəki dini abidələrimizi bərpa etməklə, tarixi ərslanımız, dini abidələrə verilən böyük dəyərin, qiyətin təzahürüdür. Bildiyimiz kimi, ermənilər Ağdam məscidində, Şuşadakı Yuxarı Gövhər ağa məscidində və digər abidələr üzərində barbarlıq edərək, tarixi ərslanımız qarşı vandallıq əməllərini həyata keçiriblər. Heydər Əliyev Fondu işğaldan azad olunan ərazilər üzərindən ərəfələr olaraq. Dini abidələrin də bərpa və təmirin töhfəsini verir. Artıq Şuşada Aşağı Gövhər ağa məscidinin bərpa olundan sonra açılışı olub. Fondu tərəfindən Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda tarixi və mədəniyyət abidələrinin bərpası işləri uğurla həyata keçirilir. İndiye qədər Ağdam Cümə məscidi, Şuşa şəhərində yerləşən Yuxarı Gövhər ağa, Aşağı Gövhər ağa, Saatlı məscidləri aparılan bərpa işlərindən sonra istifadəyə verilib. Zəngilan məscidinin açılışı da bu sıradadır. Bu gün ölkəmizdə bütün dini abidələr dövlət tərəfindən qorunur, bərpa edilir, eləcə də bir çoxlar yənidən tikilir. Dövlətimiz tərəfindən tarixi mədəni irsin, eləcə də dini ziyarətgahların, maddi-mədəniyyət abidələrinin bərpası və mühafizəsi daim diqqət mərkəzində saxlanılır.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI